

3D tlač už priniesla revolúciu v spôsobe navrhovania a výroby dielov.

Iné aplikácie technológie *bioprinting ľudských orgánov*, tlač dostupného bývania a produkcia potenciálnych budúcich biotopov na Marse boli donedávna iba vecou sci-fi.

Teraz sa vo všetkých týchto oblastiach dosahujú prielomy a 3D tlač sa ukazuje ako sľubný prostriedok na riešenie mnohých najnaliehavejších problémov ľudstva.

Dizajn pre výrobu aditív

3D tlač vytvára pre dizajnérov nové možnosti a predstavuje nové obmedzenia

3D tlač (alebo „výroba aditív“) môže vytvárať ľahké konštrukcie s bezprecedentnými zložitými geometriami, integrovanými snímačmi a účinnými dutými a mriežkovými štruktúrami.

Použitie 3D tlače na súčiastky však môže byť pre dizajnérov náročné.

V minulosti tradičné smernice pre dizajnérov diktovali, aby tvary a vlastnosti súčastí zostali **čo najjednoduchšie**, aby sa **znížil počet požadovaných krokov spracovania** pre výrobné náklady. Na rozvoj tohto myslenia boli vyškolené celé generácie dizajnérov.

Teraz sa pri navrhovaní 3D tlače odporúča **prehodnotiť tradičnú geometriu** a implementovať prístup *inšpirovaný ľahkými, bionickými koncepciami*, ktoré môžu pridanej hodnote vyrobenej súčasti priniesť významnú hodnotu.

Vyžaduje si to úplne nový typ vzdelania, aby bolo možné pochopiť všetky jedinečné možnosti použitia 3D tlače na zlepšenie funkčnosti produktu.

Niektoré súvisiace techniky zahŕňajú použitie špecializovaného softvéru na zníženie hmotnosti častí čo môže byť obzvlášť užitočné v leteckom a biomedicínskom priemysle.

Dizajn pre výrobu aditív

Aj keď 3D tlač môže byť pre návrh dielcov prínosom, je potrebné zohľadniť určité obmedzenia.

Časti musia byť vždy navrhnuté na výrobu, pričom treba pamätať na ich „orientáciu na zostavenie“ (smer, v ktorom bude časť vytlačená).

Toto je jeden z najdôležitejších aspektov 3D tlače, pretože určuje anizotropiu (rozdiely vo fyzikálnych vlastnostiach materiálu pri meraní v rôznych smeroch), mechanické vlastnosti, kvalitu povrchu a množstvo podporného materiálu, ktoré bude potrebné pre celý proces tlače.

*Množstvo podporného materiálu by sa malo **minimalizovať vždy**, keď je to možné, pretože **zvyšuje celkové náklady** na materiál a **predlžuje čas potrebný** na odstránenie materiálu počas **následného spracovania**. **Veľké množstvá materiálu zvyčajne pridávajú k dielu iba obmedzené množstvo technickej hodnoty** a sú tiež hlavnou príčinou zvýšeného zvyškového napätia.*

Štúdia uverejnená v *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology* v roku 2016 odhadla, že pomocou 3D tlače sa vytvorila hodnota 667 miliónov dolárov, čo predstavuje približne 0,01% z celkovej pridanej hodnoty na celosvetovej úrovni.

Jabil, americká spoločnosť zaoberajúca sa výrobou elektroniky, oznámila, že používanie 3D tlače v jednom zo svojich zariadení viedlo k zhruba 30% zníženiu nákladov na nástroje a 80% zníženiu času potrebného na výrobu konečných nástrojov. a príslušenstvo.

Bioprinting

Ľudia každý deň zomierajú a čakajú na darované orgány. Riešením môže byť 3D tlač

Zatiaľ čo 3D tlač (alebo „doplnková výroba“) sľubuje revolúciu vo výrobnom priemysle, môže mať podobný dopad aj na verejné zdravie.

V USA bolo v roku 2017 vykonaných **34 770 transplantácií orgánov**, čo bolo podľa ministerstva zdravotníctva piaty rekordný rok. Podľa údajov DHS však v USA je na čakacej listine pre transplantáciu viac ako 114 000 ľudí a v krajine zomre každý deň 20 ľudí, čo podľa DHS poznamenáva, že iba traja z každých 1 000 ľudí zomierajú spôsobom, ktorý umožňuje darcovstvo orgánov.

Niektoré krajiny a regióny zvážili a schválili zákony o výnimkách v Anglicku sa očakáva, že systém, v ktorom sa predpokladá, že ľudia dali súhlas na darovanie, nadobudne účinnosť do roku 2020.

Nedostatok darcov je stále len jednou prekážkou.

Medzi ďalšie patrí potreba vyvinúť spoľahlivejšie techniky konzervovania orgánov a stála potreba biologickej kompatibility medzi darcami a potenciálnymi príjemcami.

Bioprinting

Bioprinting by mohol byť riešením týchto problémov.

Proces bioprintingových orgánov využíva metódu 3D-tlač po vrstvách a pozostáva z lekársky navrhutej 3D biotlačiarne a bio-atramentu látky obvykle vyrobenej z kmeňových buniek.

Ukladanie vrstiev bio-atramentu na seba vedie k tvorbe tkaniva, ktoré môže prípadne vytvoriť orgán.

Tento orgán, pretože môže byť vytvorený pomocou vlastných buniek pacienta a je menej pravdepodobne zamietnutý. To znamená, že pacient by nepotreboval potenciálne nebezpečnú *imunosupresívnu terapiu*, ktorá môže viesť k náchylnosti na choroby.

Bioprinting by sa mohol použiť aj na objavovanie liekov a toxikológiu. Mohlo by napríklad poskytnúť spoľahlivejšie výsledky ako napríklad testovanie na zvieratách a bolo by bezpečnejšie ako klinické štúdie.

Bioprinting je však časovo náročný proces a bunky sa musia udržiavať počas celého života (tkanivá vyžadujú neustály prísun kyslíka a živín).

V tomto ohľade by mohla pomôcť vaskularizácia alebo proces dodávania krvi cez kapiláry do živého tkaniva. V roku 2018 spoločnosť Prellis Biologics so sídlom v USA oznámila, že vyvinula „predvaskularizované“ tkanivové lešenia, ktoré možno použiť na rast buniek v 3D formátoch.

3D tlač a duševné vlastníctvo

Ak všetko, čo potrebujeme na vytvorenie produktu, je digitálny súbor, bude nasledovať nekontrolované pirátstvo?

3D tlač predstavuje revolúciu vo výrobe a pravdepodobne sa stane súčasťou nášho každodenného života.

Je ľahké si predstaviť, že takmer každá domácnosť bude mať v určitom okamihu 3D tlačiareň a že všetci budú môcť po stiahnutí digitálneho súboru vybičovať fyzické produkty.

Jednoduchosť 3D tlače však uľahčuje kopírovanie.

Aj keď má produkt ochranu duševného vlastníctva či už ide o tablet, ktorý dokáže kombinovať viacero liekov vyvinutých na Singapurskej národnej univerzite, alebo šaty 3-D vytlačené na New York Fashion Week.

Výrobcovia zatiaľ nevidia spotrebiteľskú 3D tlač ako hrozbu, pretože podľa správy uverejnenej Úradom pre duševné vlastníctvo Spojeného kráľovstva je kvalita toho, čo môžu vyrobiť z hľadiska farieb a materiálov relatívne nízka.

Je však potrebné zvážiť, či súčasná ochrana duševného vlastníctva zostane dostatočná, ako sa bude technológia ďalej rozvíjať.

3D tlač a duševné vlastníctvo

Na prvý pohľad sa zdá, že vnútroštátne právne predpisy a medzinárodné dohovory pokrývajú najdôležitejšie aspekty 3D tlače.

Existujú ochrany vonkajších prvkov produktu, jeho ozdobného alebo estetického aspektu, jeho tvaru a formy a dvojrozmerných vzorov a farieb.

Medzitým sa ochrana autorských práv vzťahuje na pôvodné „**autorské diela**“, ako sú literárne diela alebo mapy, ako aj na právo tvorcov na dlhodobé rozmnožovanie týchto diel. Autorské práva môžu napríklad chrániť softvér používaný na prevádzku 3D tlačiarne a pravdepodobne tiež chrániť digitálne súbory 3D.

Medzitým môžu patenty chrániť vynálezy a technické funkcie 3D tlače, zatiaľ čo ochranné známky umožňujú tvorcom rozlíšiť svoje tovary alebo služby od tovarov a služieb svojich konkurentov. Napriek tomu existuje niekoľko súvisiacich otázok, ktoré právnici budú musieť riešiť.

Rozlíšenie vlastníctva produktu, ktorý vytvorila jedna osoba, digitálne modeluje iná osoba a tlačí tretia osoba.

Okrem toho bude potrebné vytvoriť mechanizmy na lepšiu kontrolu digitálneho pirátstva. Možno by v tomto ohľade mohol slúžiť hudobný priemysel a tvorcovia 3D digitálnych súborov sa spoja s platformami zdieľania, ktoré môžu sprístupniť súbory verejne (a legálne) prostredníctvom online trhu.

3D tlač a životné prostredie

Táto technológia preukázala sľub, pokiaľ ide o pomoc pri znižovaní spotreby energie, odpadu a emisií

3D tlač je schopná výrazne znížiť množstvo surovín potrebných na výrobu vecí. Konvenčné obrábacie procesy sú založené na „subtraktívnom“ odstraňovaní materiálu z väčších blokov, až kým sa nedosiahne konečná geometria.

Na rozdiel od toho 3D tlač postupne pridáva materiál v procese vrstva po vrstve a selektívne ho používa iba tam, kde je to potrebné uľahčuje techniku „**takmer čistého tvaru**“, ktorá produkuje časti čo najbližšie ku konečnému tvaru, a eliminuje veľkú potrebu dokončovania. Výsledný nedostatok odpadového materiálu je spôsobený skutočnosťou, že na dosiahnutie požadovanej drsnosti povrchu alebo na odstránenie nosných štruktúr je potrebné opracovať iba malé množstvo celkového materiálu.

Medzitým koncept 3D dizajnu pre aditívnu výrobu súvisiaci s 3D tlačou umožňuje použitie dutých, ľahších mriežkových štruktúr a komponentov, ktoré ďalej znižujú tzv. „Energetickú záťaž“.

*Schopnosť vyrábať ľahké diely je mimoriadne dôležitá pre letecký priemysel. GKN Aerospace uviedla, že používa 3D tlač na výrazné zníženie takzvaného pomeru „**buy-to-fly**“ tak, že iba asi 10% materiálu použitého vo výrobe končí ako šrot.*

Spoločnosť Lockheed Martin medzitým dokázala pomocou 3D tlače znížiť pomer medzi nákupom a lietaním v držiakoch detektora úniku vzduchu až na **1: 1 z 33: 1**. Podľa spoločnosti Autodesk by inštalácia ľahších oddielov v rámci A320 **odstránila až 500 kilogramov hmotnosti**. Výsledné zníženie spotreby paliva by každoročne eliminovalo až 166 metrických ton emisií oxidu uhličitého na lietadlo a vynásobené tisíckami A320s by mohlo znížiť emisie o **stovky tisíc ton ročne**.

Flexibilná výroba

3D tlač umožňuje viac prispôsobenú výrobu

Výrobcovia sú tradične viazaní zásadou, že čím viac vyrábajú, tým viac klesajú náklady.

3D tlač môže túto dynamiku zmeniť, znížením alebo dokonca odstránením potreby obrábania proces vývoja série foriem a matric potrebných na výrobu (*tradičné vstrekovanie plastov vyžaduje rad presne obrábaných foriem, v ktorých je potrebný na vstreknutie zahriaty kov alebo iný materiál*).

3D tlač preto môže drasticky skrátiť čas potrebný na uvedenie nového výrobku na trh, znížiť náklady spojené s výrobou a viesť k situácii, keď cena za vyrobenú časť nesúvisí s potenciálne vysokými celkovými výrobnými nákladmi.

Keď je jediný 3D tlačový stroj schopný vyrábať zložité súčasti, ktoré si vyžadujú obmedzené kroky po spracovaní, ekonomika výroby z veľkého rozsahu spojená s tradičnými veľkými závodmi sa stáva zastaranou zatiaľ čo miestna výroba sa stáva ekonomicky životaschopnou.

Flexibilná výroba

Koncom roka 2017 spoločnosť Daimler Trucks North America oznámila pilotný program výroby 3D tlačných dielov pre nákladné autá a autobusy na požiadanie.

Tento krok bol navrhnutý tak, aby zredukoval správu a znížil potrebu údržby zásob, zatiaľ čo presmerovanie kapitálu ušetreného v procese na vývoj nových produktov (*čas prepravy a súvisiace náklady sú v rámci tohto procesu tiež eliminované*).

Podobný prístup by sa mohol široko uplatniť v automobilovom priemysle, kde je možné eliminovať veľké zásoby náhradných dielov pre staršie vozidlá.

Okrem toho, pretože niekoľko výrobkov sa môže vyrábať v jednej šarži s použitím tej istej 3D tlačiarne (*ak sú vyrobené z rovnakého materiálu*), vytvára sa tak schopnosť vyrábať vysoko prispôsobiteľné súčasti bez akýchkoľvek ďalších nákladov.

To sa stalo napríklad v zdravotníckom priemysle, napríklad v oblasti výroby implantátov a stentov na mieru a v módnom a odevnom priemysle, ktoré kladú dôraz na prispôbenie.

3D tlač vo vesmíre

Táto technológia je pripravená poskytnúť všetko od náhradných dielov vesmírnych staníc až po kolónie na Mesiaci

3D tlač má potenciál v budúcnosti optimalizovať vesmírne misie a transformovať letecký priemysel.

V roku 2018 bol z Medzinárodnej vesmírnej stanice uvedený na trh prvý satelit na svete s vonkajším krytom s potlačou 3D (vytlačným na polytechnickej univerzite Tomsk v Rusku), aby sa otestovalo, ako sa tieto komponenty chovajú vo vákuu. Okrem toho sa technológia 3D tlače používa na zostavenie všetkého od raketových motorov po podporu konzol pre satelity.

Najväčší dopad 3D tlače na vesmírne misie však nebude na zemi. Namiesto toho príde vo forme umožnenia výroby vo vesmíre. Pri dlhodobých vesmírnych misiách je potrebné pravidelne vymieňať náhradné diely, ktoré sa teraz musia podľa potreby prenášať na palubu alebo odosielať zo Zeme. Vesmírne misie majú prísne obmedzenia týkajúce sa hmotnosti a nákladu na palube a preprava vyhodená na obežnú dráhu môže stáť 22 000 dolárov za kilogram užitočného zaťaženia.

3D tlačiareň by mohla ponúknuť rýchlejší a relatívne lacný spôsob výroby súčiastok na mieste a na požiadanie.

3D tlač vo vesmíre

Po úspešnom otestovaní prototypu v roku 2014 americká spoločnosť *Made In Space* nainštalovala prvú komerčnú 3D tlačiareň Medzinárodnej vesmírnej stanice v roku 2016.

Tlačiareň je prevádzkovaná zo zeme, takže astronauti musia odstrániť časti z tlačového lôžka iba vtedy, keď sú dokončené.

Začiatkom roku 2019 bolo na Medzinárodnej vesmírnej stanici vytlačených viac ako 100 plastových častí vrátane náradia a lekárskeho vybavenia. Potlač kovových častí sa očakáva niekedy v najbližších rokoch.

3D tlač môže zohrávať dôležitejšiu úlohu v budúcich misiách vrátane dlhých expedícií a nakoniec aj pri potenciálnej kolonizácii Mesiaca a Marsu. 3D tlačiarne budú potrebné na výrobu veľkých častí a celých biotopov vo vákuu vesmíru pravdepodobne s použitím miestnych materiálov, ako sú nečistoty alebo regolit (*anorganický materiál pokrývajúci povrch planéty*).

Jeden taký projekt s názvom Archinaut v súčasnosti vyvíja spoločnosť Made In Space v spolupráci s NASA. Okrem tlačenia nových častí vrátane satelitných reflektorov je Archinaut navrhnutý aj na opravu existujúcich strojov a štruktúr na obežnej dráhe.

3D tlač pre stavebníctvo

Táto technológia by mohla pomôcť riešiť globálny nedostatok dostupného bývania

Svet trpí nedostatkom bývania. Podľa Svetového inštitútu zdrojov sa očakáva, že do roku 2025 sa globálna cenovo dostupná medzera v bývaní ^{do roku 2025} **zväčší na 440 miliónov domácností**, čím sa približne 1,6 miliardy ľudí zbaví primeraného a dostupného domu.

Môže pomôcť 3D tlač. Táto technológia umožňuje nové, výrazne rýchlejšie a hospodárnejšie prístupy k výstavbe.

Konštrukčné procesy 3D tlače súvisiace s konštrukciou sa mierne líšia od tradičnej 3D tlače kvôli veľkosti požadovaného produktu.

Zahrňajú veľké robotické rameno, ktoré sa pohybuje cez železnice, ktoré sú inštalované okolo budovy, keď vytlačajú betón, vrstvu po vrstve.

Tieto veľké stroje dokážu vytvárať kompletne budovy, používať menej materiálu ako tradičné konštrukcie tým, že vyrábajú voštinové steny s minimálnou hustotou a vyžadujú si lacnejšie materiály, ktoré dokážu udržať náklady na minime.

3D tlač pre stavebníctvo

Pred tým, ako bude široko dostupná na komerčné použitie, musí byť však 3D tlač súvisiaca s konštrukciou ďalej testovaná, štandardizovaná a schválená regulačnými orgánmi.

Stále však začínajúce aj etablované stavebné spoločnosti už vyvíjajú súvisiace projekty, dosahujú prielomy a využívajú nové materiály. Spustenie Apis Cor v USA ^{v roku 2017} **skvele zvládlo 3D tlač celého domu** s rozlohou 38 metrov štvorcových **za 24 hodín za cenu asi 10 000 dolárov.**

Okrem znižovania času a nákladov má 3D tlač vplyv na životné prostredie na stavbu, pretože sa používa menej materiálu a produkuje menej odpadu, **znižuje tiež riziko nehôd** a umožňuje vytváranie zložitých architektonických tvarov. **Môže tiež vyvolať väčšiu konkurenciu v stavebníctve**, čo môže viesť k nižším cenám a vyššej miere vlastníctva.

Obzvlášť preľudnené a rýchlo rastúce mestá majú z tejto technológie úžitok. Dubaj oznámil, že do roku 2025 bude **25% nových budov vytvorených pomocou 3D tlačiarňí** čo by mohlo znížiť množstvo požadovanej práce o 70% a náklady o 90%.

3D tlač môže tiež pomôcť vytvoriť relatívne neprístupné oblasti. Napríklad talianska spoločnosť WASP vyvinula 3D tlačiareň, ktorá pracuje na slnečnej alebo veternej energii a je schopná tlačiť ekologické prístrešky s využitím miestnych materiálov v regiónoch bez elektriny.

Zdroj

Tento briefing vychádza z názorov širokej škály expertov v spolupráci s Roland Logé, docentom, Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne (EPFL).